

Sygn. akt V Ca 2043/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 listopada 2018 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie V Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	SSO Joanna Machoń (spr.)
Sędziowie:	SO Adrianna Szewczyk-Kubat SR del. Iwona Lizakowska - Bytof
Protokolant:	protokolant Julita Gałys

po rozpoznaniu w dniu 30 listopada 2018 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa R. K.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w W.

z dnia 3 kwietnia 2017 r., sygn. akt I C 5190/16

1. oddala apelację;
2. zasądza od (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz R. K. kwotę 450 (czterysta pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej.

Sygn. akt V Ca 2043

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym dnia 7 listopada 2016 r. R. K. wniosła o zasądzenie na jej rzecz od (...) S.A. z siedzibą w W. kwoty 3.600 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko powódka wskazała, iż z pozwanym łączył ją stosunek ubezpieczenia na podstawie umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...), potwierdzonej polisą o nr (...). Powyższa umowa, wskutek nie opłacenia przez powódkę kolejnej składki regularnej uległa rozwiązaniu, zaś pozwany pobrał ze środków zgromadzonych na rachunku głównym ww. polisy kwotę dochodzoną pozwem z tytułu opłaty za całkowity wykup wartości polisy. Powódka dowodziła, iż zapisy ogólnych warunków umowy ubezpieczenia na życie

z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...), stanowiących integralną część zawartej umowy ubezpieczenia, na podstawie których pozwany pobrał rzeczoną opłatę za wykup trzeba uznać za abuzywne, niewiążące powódki jako konsumenta. W ocenie powódki, zapisy te nie dotyczą świadczeń głównych stron, jak również nie zostały z nią, jako konsumentem, indywidualnie negocjowane. Są one jej zdaniem sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają jej interesy. Powódka wskazywała przy tym, iż zapisy analogicznych wzorców umownych stosowanych przez pozwanego zostały uznane przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie Sąd Apelacyjny w Warszawie za niedozwolone klauzule umowne, wpisane do rejestru klauzul abuzywnych. W związku z wyłączeniem z obrotu prawnego niedozwolonych zapisów wzorca umownego pobrana przez pozwanego kwota, dochodzona w niniejszym postępowaniu została pobrana bez podstawy prawnej. Powódka powołała się również na decyzję Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów on nr (...) z dnia 23 grudnia 2015 r., zgodnie z którą pobieranie i wyliczanie opłaty w wypadku całkowitego wykupu wartości polisy na podstawie wzorca umownego o oznaczeniu (...) stanowi praktykę rażąco naruszającą interesy konsumentów, a zatem w świetle art. 385¹ § 2 k.c. nie wiążą powódki w zakresie zawartej przezeń polisy o nr (...).

(...) S.A. z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko pozwany przyznał, iż wiązał go z powódką opisany w pozwie stosunek prawny ubezpieczenia na życie, na podstawie umowy potwierdzonej polisą o nr (...). Zarzucił, że roszczenie powódki uległo przedawnieniu w świetle art. 819 § 1 k.c., podnosząc przy tym, iż roszczenia z umowy ubezpieczenia przedawniają się z upływem 3 lat. Pozwany zakwestionował wywiedzione powództwo co do zasady podnosząc, iż powódka z własnej i nieprzymuszonej woli zawarła umowę ubezpieczenia o wskazanej treści, potwierdzając znajomość postanowień ogólnych warunków ubezpieczenia. Nadto, wedle stanowiska pozwanego, ustawodawca nie zakazuje stosowania tego typu postanowień umownych związanych z kosztami ponoszonymi przez ubezpieczyciela w związku z zawarciem umowy, zaś pozwane Towarzystwo (...) poniosło szereg kosztów takich jak koszty aktywizacji, wynagrodzenia pracowników, koszty systemowe oraz pośrednie, które kompensują się dopiero po dłuższym okresie obowiązywania umowy. Z tych względów ustalona w ogólnych warunkach umowy opłata od wykupu wartości polisy pozostaje w rzeczywistym i adekwatnym stosunku do kosztów ponoszonych przez pozwanego wskutek rozwiązania umowy ubezpieczenia. Pozwany kwestionował również podniesiony przez powódkę zarzut abuzywności ogólnych postanowień umowy dotyczących opłaty od wykupu wskazując, że postanowienia te określają główne świadczenia stron, zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, powódka nie wykazała aby były sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszały interesy powódki jako konsumenta. Wskazywał również, że świadczenie wykupu jest głównym świadczeniem umowy w rozumieniu art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c.

Wyrokiem z dnia 3 kwietnia 2017 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy - Mokotowa w W. zasądził od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz R. K. kwotę 3.600 złotych wraz z odsetkami w wysokości ustawowej za opóźnienie od dnia 27 stycznia 2017 r. do dnia zapłaty; w pozostałej części oddalił powództwo oraz zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 1.297 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o następujące ustalenia i rozważania Sądu Rejonowego:

Konsument R. K. zawarła z przedsiębiorcą (...) S.A. z siedzibą w W. umowę ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...), której integralną częścią są ogólne warunki ubezpieczenia (...) ze składowymi regularnymi o oznaczeniu OWU (...) 05.2008 (dalej również, jako - „OWU”), do których załącznik stanowi tabela opłat i limitów. Umowa ubezpieczenia została potwierdzona polisą o nr (...) z dnia 31 grudnia 2009 r. Umowa została rozszerzona o ubezpieczenie na wypadek śmierci w wyniku nieszczęśliwego wypadku. Data rocznicy polisy przypada co 12 miesięcy w dniu 31 grudnia. Ochrona ubezpieczeniowa rozpoczyna się z dniem 31 grudnia 2009 r. Składka regularna, którą powódka zobowiązuje się uiszczać co rok wyniosła kwotę 3.600,00 zł. Stosownie do treści art. III OWU przedmiotem ubezpieczenia

by#o #ycie i zdrowie ubezpieczonego, za# odpowiedzialno## towarzystwa polega# mia#a na wyp#acie uposa#onemu #wiadczenia w wysoko#ci sumy ubezpieczenia. Ponadto Towarzystwo mia#o wyp#aci# warto## dodatkow#, o ile by takowa istnia#a.

Zgodnie z art. II OWU suma ubezpieczenia stanowiła kwotę określoną w polisie, będącą podstawą do ustalenia wysokości świadczenia w przypadku śmierci ubezpieczonego, równa wartości polisy powiększonej o 5% wartości polisy. Wartością polisy była natomiast kwota będąca iloczynem liczby jednostek uczestnictwa znajdujących się na rachunku, nabytych za składki regularne i ceny sprzedaży jednostki uczestnictwa. Z kolei, wartość wykupu stanowiła kwota będąca iloczynem liczby jednostek uczestnictwa znajdujących się na rachunku a nabytych za składki regularne i dodatkowe oraz ceny sprzedaży jednostki uczestnictwa, pomniejszona o opłatę za całkowity wykup wartości polisy oraz opłatę za całkowity wykup wartości dodatkowej. Rocznicą polisy była każda rocznica daty początku okresu ubezpieczenia określonego w polisie.

Umowa została zawarta na czas nieokreślony (art. IV ust. 1 OWU). Zgodnie z art. VI ust. 4. OWU Ubezpieczony miał prawo do wypowiedzenia umowy w dowolnym terminie, z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia. Wypowiedzenie nie zwalniało z obowiązku przekazania składki regularnej za okres, w którym Towarzystwo udzielało ochrony ubezpieczeniowej. Ubezpieczony był uprawniony także do odstąpienia od umowy w terminie 30 dni od daty zawarcia umowy. Ponadto umowa ulegała rozwiązaniu w przypadku śmierci ubezpieczonego - w dniu śmierci, jak również w przypadku wypłacenia wartości wykupu w dniu dokonania przez Towarzystwo wypłaty wartości wykupu, jak również wskutek nieopłacenia przez ubezpieczającego składki regularnej, pomimo wezwania do uiszczenia zaległej składki, w dodatkowym terminie wyznaczonym w pisemnym wezwaniu (art. VI ust. 5 OWU). W przypadku zaległości w opłacaniu składki regularnej, Towarzystwo

miało wezwać ubezpieczającego do zapłaty zaległej składki, w dodatkowym terminie wyznaczonym w pisemnym wezwaniu oraz poinformować go o skutkach nieopłacenia składki w ww. dodatkowym terminie, z zastrzeżeniem art. VII ust. 9 i 10 oraz art. VIII (art. VI ust. 6 OWU).

W myśl art. IX ust 1 OWU wykup polisy polegał na wypłacie ubezpieczającemu wartości wykupu. Polisa ma wartość wykupu równą sumie wartości polisy i wartości dodatkowej, pomniejszonej o opłatę z tytułu całkowitego lub częściowego wykupu wartości polisy oraz opłatę za całkowity lub częściowy wykup wartości dodatkowej. Wysokości powyższych opłat podane są w Tabeli opłat i limitów (ust. 2). Opłata z tytułu całkowitego lub częściowego wykupu określona jest jako procent wypłacanej wartości polisy utworzonej ze składki regularnej należnej w pierwszych pięciu latach polisy (ust. 3). Wysokości powyższych opłat zostały zamieszczone w Tabeli opłat i limitów. Opłata z tytułu całkowitego wykupu wartości polisy została określona poprzez procentowe odniesienie do wartości polisy powstałej ze składek regularnych (pkt. 5 Tabeli opłat i limitów). Do obliczenia wartości polisy i wartości dodatkowej przyjmowało się cenę sprzedaży jednostki uczestnictwa obowiązującą w dniu wyceny, w którym Towarzystwo dokona umorzenia jednostek uczestnictwa (ust. 7). W następstwie wykupu liczna jednostek uczestnictwa zgromadzonych na odpowiednim rachunku składek regularnych (bądź składek dodatkowych) zostanie pomniejszona o liczbę jednostek wynikającą z podzielenia kwoty wykupu przez cenę sprzedaży jednostki uczestnictwa. W zależności od roku polisy kwota całkowitego lub częściowego wykupu wartości polisy zostanie pomniejszona o procentową opłatę z tytułu dokonanego wykupu, określoną w Tabeli opłat i limitów. Towarzystwo zobowiązało się do wypłaty wartości wykupu polisy w terminie 30 dni od daty umorzenia jednostek uczestnictwa, zgodnie z postanowieniami ust. 9.

OWU wraz Tabelą opłat i limitów przewidywały ponadto takie świadczenia ze strony ubezpieczonego, m.in.: opłatę administracyjną (w wysokości 9,00 zł miesięcznie), opłatę za zmianę podziału składki regularnej pomiędzy fundusze (wskazana w Tabeli opłat i limitów), opłatę za przeniesienia jednostek uczestnictwa (wskazana w Tabeli opłat i limitów), opłatę za zarządzanie grupami funduszy i portfelami (wskazana w Tabeli opłat i limitów).

Zgodnie z Tabelą opłat i limitów (pkt. 4) oraz Tabelą opłat i limitów zawartą w treści polisy ubezpieczeniowej o nr (...) opłata za całkowity wykup wartości polisy wynosiła w pierwszym roku 98 %, w drugim 95 %, w trzecim 85 %, w czwartym 70 %, w piątym 55 %, w szóstym 40 %, w siódmym 25 %, w ósmym 20 %, w dziewiątym 10 %, w dziesiątym

5 % - wartości polisy utworzonej ze składki regularnej należnej w pierwszych pięciu latach polisy, a od jedenastego nie była już naliczana. Pismem z dnia 17 listopada 2010 r. pozwane towarzystwo ubezpieczeń poinformowało powódkę, iż wartość wykupu polisy nr (...) według stanu na dzień 16 listopada 2010 r. wyniosła kwotę 75,54 zł. Wskazał również, że rachunek podstawowy umowy powódki odpowiada kwocie 3.776,84 zł.

Ze względu na nieopłacenie wymagalnych składek regularnych przez powódkę łącząca strony umowa ubezpieczenia wygasła w drugim roku polisowym (2011 r.). Pozwane towarzystwo ubezpieczeń ze zgromadzonych środków zgodnie z powołanymi zapisami OWU pobrało od powódki opłatę za wcześniejszy wykup polisy w kwocie 3.600,00 zł.

Stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił w oparciu o wyżej wymienione dowody z dokumentów prywatnych znajdujących się w aktach sprawy, których prawdziwość, autentyczność i moc dowodowa nie budziły jego wątpliwości, jak i nie były one kwestionowane przez strony.

Sąd nie poczynił ustaleń w oparciu o załączony do pozwu dokument w postaci ogólnych warunków ubezpieczenia z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi (...) ze składką regularną o oznaczeniu OWU (...), gdyż nie miał on zastosowania do umowy zawartej przez strony niniejszego procesu.

Sąd oddalił wniosek dowodowy pozwanej zgłoszony w odpowiedzi na pozew o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu ubezpieczeń na życie na okoliczność kosztów poniesionych przez pozwanego w związku z wygaśnięciem umowy ubezpieczenia. Wartość opłaty od wykupu Sąd ustalił w oparciu o twierdzenia powódki, wzmocnione co do wymowy przez zaniechanie przedstawienia przez pozwaną na żądanie dokumentu obrazującego wysokość pobranej z tego tytułu sumy (art. 233 § 2 k.p.c. oraz zobowiązanie z k. 58).

W ocenie Sądu powództwo zasługiwało na uwzględnienie niemalże w całości.

W ocenie Sądu, pozwany nie był upoważniony do zatrzymania kwoty 3.600 zł, gdyż postanowienia wzorca umownego w postaci ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi (...) o nr OWU (...), na podstawie której pozwany zatrzymał część wartości polisy tytułem opłaty za wykup wartości polisy, wyczerpują dyspozycję art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. i stanowią klauzulę niedozwoloną.

W niniejszej sprawie okoliczności faktyczne związane z kształtowaniem się stosunku umownego pomiędzy powódką a pozwanym były bezsporne. Nie było również żadnych wątpliwości, że powódka zawarła umowę ubezpieczenia jako konsument w rozumieniu przepisu art. 22¹ k.c. natomiast pozwany występował w roli przedsiębiorcy, o którym mowa w art. art. 43¹ k.c.

Na kanwie niniejszej sprawy zasadniczy spór pomiędzy stronami dotyczył kwestii materialnoprawnych i koncentrował się na ocenie postanowień ogólnych warunków ubezpieczenia oraz tabeli opłat i limitów stosowanych przez pozwanego, na podstawie których ten zatrzymał dochodzoną pozwem kwotę przez pryzmat przepisów chroniących konsumentów a zakazujących stosowania tzw. klauzul abuzywnych we wzorcach umownych przez przedsiębiorców tj. art. 385¹ § 1 k.c. - art. 385³ k.c. Nadto sporne było również to, czy dochodzone roszczenie uległo przedawnieniu, zgodnie z podnoszonym przez pozwanego zarzutem.

W ocenie Sądu analizowana w niniejszej sprawie umowa jest umową mieszaną z elementami klasycznego modelu umowy ubezpieczenia na życie i postanowieniami charakterystycznymi dla umów, których celem jest inwestowanie kapitału. Niezależnie od tego, który komponent umowy uznać za przeważający stwierdzić należy, że zastrzeżenie dopuszczalności pobrania opłaty od wykupu w razie zakończenia stosunku prawnego w okresie przewidzianym w umowie nie stanowi elementu, bez którego stosunek ten nie mógłby zaistnieć. Na tle przedstawionego do oceny stosunku prawnego takimi postanowieniami są: ze strony pozwanego - świadczenie ochrony ubezpieczeniowej i spełnienie świadczenia w określonej wysokości w razie zajścia określonego w umowie wypadku a także inwestowanie zgromadzonych środków w jednostki uczestnictwa ubezpieczeniowych funduszy inwestycyjnych oraz - ze strony powoda - zapłata ekwiwalentu za świadczone przez pozwanego usługi, tj. składki. Opłata od wykupu ma zaś charakter

świadczenia ubocznego - powstającego w przypadku rozwiązania umowy, co wszakże nie musi nastąpić. Jej celem, w zamyśle, jest zabezpieczenie interesów ubezpieczyciela, gdyby doszło do przedwczesnego, z jego punktu widzenia, zakończenia stosunku prawnego. Świadczenie takie, przewidziane na wypadek rozwiązania umowy w określonym czasie, nie może zatem zostać uznane za główny przedmiot stosunku umownego stron.

Sąd nie uznał za trafne odwołanie się przez pozwanego do treści art. 13 Ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej jako przepisu określającego główne świadczenia stron umowy ubezpieczenia. Przepis ten określa konieczne elementy treści umowy ubezpieczenia w sensie technicznym, wskazuje, jakie elementy stosunku prawnego strony obowiązane są uregulować. Wymóg ten nie jest jednak jednoznaczny z określeniem

głównego świadczenia stron, stanowiącego materialną treść zobowiązania. Z ustępu 4 tego przepisu nie wynika bynajmniej, by strony obowiązane były przewidzieć w umowie, że w razie jej wypowiedzenia w określonym terminie ubezpieczony powinien uiścić ubezpieczycielowi opłatę od wykupu. Przepis ten nakazuje określić zasady ustalania wartości wykupu, nie nakłada zaś obowiązku potrącenia z niej opłaty od wykupu. Także i z tej przyczyny argumentacja strony pozwanej o opłacie od wykupu jako głównym świadczeniu ze strony powoda okazała się nietrafna

W ocenie Sądu w rozpatrywanej sprawie brak jest podstaw do przyjęcia, iż między powódką a pozwanym doszło do uzgodnienia indywidualnego wysokości opłaty za wykup wartości polisy.

Kolejnym warunkiem uznania abuzywności danego postanowienia umownego w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. jest kształtowanie przez to postanowienie praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, przy czym na skutek tej sprzeczności musi dojść do rażącego naruszenia interesów konsumenta. W ocenie Sądu, pobieranie tak wysokich, w żaden sposób nieuzasadnionych i nie pozostających w związku z zasadą ekwiwalentności opłat, narusza rażąco interesy konsumenta (w tym przede wszystkim interes ekonomiczny) i stanowi o abuzywnym charakterze kwestionowanego postanowienia. Z tych względów, dokonując oceny przedmiotowych postanowień umownych w kontekście przesłanek z art. 385¹ § 1 k.c. Sąd nie miał wątpliwości, że postanowienia te, w zakresie w jakim uprawniają pozwanego do naliczania opłaty za wykup w związku z wygaśnięciem stosunku ubezpieczenia w wysokości automatycznej, z góry określonej, rażąco wygórowanej, oderwanej od wysokości rzeczywiście poniesionych przez pozwanego kosztów z tego tytułu stanowią klauzulę niedozwoloną.

Dodatkowo wskazano, iż klauzule zastosowane w niniejszej sprawie przez pozwanego zarówno w treści ogólnych warunków ubezpieczenia jak i umowy łączącej strony (polisa o nr (...)), analogiczne do innych ogólnych warunków ubezpieczenia jednakże wydanych przez innego ubezpieczyciela, zostały uznane przez sądy ochrony konkurencji i konsumentów za abuzywne. Rozstrzygnięcia takie zostały zawarte w orzeczeniach z dnia 7 października 2011 roku wydanym w sprawie o sygn. akt XVII AmC 1704/09 przez Sąd Okręgowy w Warszawie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Sądu Apelacyjnego w Warszawie w sprawach o sygn. akt VI ACa 87/12 z dnia 26 czerwca 2012 r. oraz w sygn. akt VI ACa 1342/11 a także z dnia 4 kwietnia 2013 r. w sprawie o sygn. akt VI ACa 1324/12. Powyższe postanowienia zostały wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych Urzędu Ochrony Konkurencji i

Konsumentów pod pozycjami: 3834, 4633, 4632. Orzeczenia te, zgodnie z wykładnią art. 479⁽⁴³⁾ k.p.c. przedstawioną przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 20 listopada 2015 r. (sygn. akt III CZP 17/15) nie wiążą Sądu w sprawie. Niemniej jednak dorobek orzecniczy sądów powszechnych na tle postanowień zastrzegających świadczenia w postaci opłat w razie rozwiązania umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym pozostaje adekwatny w sprawie niniejszej. Wskazuje bowiem, że problem zastrzegania nadmiernej wartości świadczenia konsumenta w razie rozwiązania umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym został rozpoznany i rozwiązany w orzecznictwie sądów powszechnych i Sądu Najwyższego.

W przekonaniu Sądu bezzasadny okazał się również zarzut przedawnienia roszczenia podniesiony w odpowiedzi na pozew. W ocenie Sądu bezpodstawnie pobrane świadczenie z tytułu opłaty za wykup wartości polisy winno być bowiem zwrócone według konstrukcji zwrotu nienależnego świadczenia w rozumieniu art. 410 § 1 k.c., a odpowiedzialność

pozwanego lokuje się w płaszczyźnie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 30 kwietnia 2014 r., sygn. I ACa 1209/13).

W konsekwencji, Sąd uznał, że pozwany nie był uprawniony do pomniejszenia świadczenia wartości wykupu o opłatę za wykup wartości polisy. Świadczenie potrącone w kwocie 3.600 zł należało potraktować zatem jako nienależne świadczenie, bowiem jego podstawa odpadła w czasie trwania stosunku umownego, z uwagi na abuzywność postanowień w tymże zakresie.

Z tych też przyczyn, Sąd, na podstawie art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 i 2 k.c. zasądził od pozwanego na rzecz powódki potrąconą na podstawie klauzuli abuzywnej kwotę 3.600,00 zł jako opłatę za wykup świadczenia z tytułu umowy głównej.

Odnosząc się do oceny zasadności zgłoszonego żądania zapłaty odsetek wskazano, że zobowiązanie do zwrotu nienależnego świadczenia ma charakter bezterminowy. Zatem termin spełnienia takiego świadczenia musi być wyznaczony zgodnie z art. 455 k.c., a więc niezwłocznie po wezwaniu skierowanym przez wierzyciela. W konsekwencji żądanie odsetek w przypadku bezpodstawnego wzbogacenia zasadne jest dopiero od chwili wezwania dłużnika przez wierzyciela na podstawie art. 455 k.c. do zwrotu wzbogacenia. To z kolei uzasadniało zasądzenie odsetek w wysokości ustawowej za opóźnienie od dnia 27 stycznia 2017 r. do dnia zapłaty.

Orzeczenie o kosztach procesu Sąd oparł na treści art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz art. 100 zd. 2 k.p.c.

Apelacja od rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego wywiód pozwany, zaskarżając wyrok co do pkt 1 i co do pkt 3, zarzucając mu:

1. naruszenie przepisu art. 233 § 1 k.p.c. mające wpływ na treść orzeczenia, przez dokonanie dowolnej, nie zaś swobodnej oceny dowodów w postaci umowy ubezpieczenia wraz z ogólnymi warunkami ubezpieczeń co w konsekwencji doprowadziło do błędnego przyjęcia przez Sąd I instancji, że umowa łącząca strony była umową mieszaną z elementami umowy ubezpieczenia na życie oraz umowy o charakterze inwestycyjnym, wobec czego Sąd I instancji błędnie przyjął, że okres przedawnienia roszczenia powoda wynosi 10 lat, podczas gdy okres przedawnienia roszczenia powoda wynosi 3 lata, co w konsekwencji doprowadziło do uwzględnienia powództwa;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 805 § 1 i § 2 k.c. poprzez błędną interpretację polegającą na przyjęciu, że stosunek prawny łączący powoda z pozwanym nie jest umową ubezpieczenia, a w konsekwencji błędne uznanie, że roszczenie powoda nie jest związane z umową ubezpieczenia;
- art. 4 w zw. z art. 13 ust 4 ustawy z 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej („Ustawy) w związku z pkt. 3 Dział 1 załącznika do Ustawy poprzez ich niezastosowanie, co w konsekwencji doprowadziło do błędnego uznania, że stosunek prawny łączący powoda z pozwanym nie jest umową ubezpieczenia, a w konsekwencji błędne uznanie, że roszczenie powoda nie jest związane z umową ubezpieczenia;
- art. 819 k.c. poprzez jego niezastosowanie, podczas gdy do roszczeń wynikających łączącego strony stosunku prawnego przepis ten ma zastosowanie.
- art. 410 k.c. w zw. z art. 405 k.c. w zw. z art. 118 k.c. poprzez ich błędne zastosowanie, podczas gdy brak było postaw do uznania, że przepisy te mają zastosowanie w sprawie.

Z uwagi na powyższe zarzuty, pozwany wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości;
2. orzeczenie o kosztach procesu, w tym kosztach zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje :

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie, a podniesione w niej zarzuty uznać należy za chybione bądź nie mające znaczenia dla oceny prawidłowości rozstrzygnięcia.

Sąd Rejonowy rozpoznał istotę sprawy i brak jest podstaw do uchylenia zaskarżonego wyroku nie ma również podstaw do jego zmiany.

Sąd Okręgowy podziela dokonane w sprawie ustalenia faktyczne i przyjmuje je za własne, podziela również zaprezentowaną przez Sąd Rejonowy ocenę prawną. Odnosząc się do zarzutu przedawnienia, poza w pełni trafną oceną Sądu meriti zaprezentowaną w pisemnych motywach zaskarżonego orzeczenia, należy podkreślić, iż kwestię tę ostatecznie przesądził Sąd Najwyższy udzielając odpowiedzi na pytanie prawne w uchwale z dnia 10 sierpnia 2018 r. sygn. akt III CZP 20/18. W orzeczeniu tym Sąd Najwyższy stwierdził, iż w umowie ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym roszczenie o wypłatę wartości wykupu ubezpieczenia, nie stanowiącej kosztów udzielonej ochrony ubezpieczonej, przedawnia się w terminie określonym w art. 118 k.c., nie zaś w terminie określonym w art. 819 k.c., jak wywodził pozwany. Niewątpliwie w dacie wniesienia pozwu nie upłynął jeszcze 10 letni termin przedawnienia roszczenia dochodzonego pozwem.

Sąd odwoławczy podziela konstatację Sądu Rejonowego, iż istotą niniejszego postępowania było ustalenie czy konkretne zapisy stosowane przez pozwanego w OWU, wpływają niekorzystnie na sytuację konsumenta, a więc czy można je zaliczyć do klauzul niedozwolonych, których stosowanie jest zabronione wobec konsumentów. Wykazywanie innych przesłanek oprócz wyraźnie wskazanych w art. 385(1) k.c., jest chybione. Powódka w niniejszej sprawie wykazała natomiast wszystkie przesłanki do uznania kwestionowanych postanowień za niedozwolone: 1. umowa została zawarta z konsumentem, 2. postanowienie umowy "nie zostało uzgodnione indywidualnie", 3. postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, 4. jednoznacznie sformułowane postanowienie nie dotyczy "głównych świadczeń stron". Zapisy odnoszące się do opłaty od wykupu, które są podstawą zatrzymywania przez pozwanego procentowo określonej wartości ^

rachunku w chwili rozwiązania umowy w zależności od długości jej trwania, noszą cechy niedozwolone szkodzące konsumentowi i rażąco naruszają równowagę kontraktową.

Sąd 1 instancji, zasadnie z uwagi na przedmiot postępowania nie uwzględnił wniosków dowodowych zaofiarowanych przez pozwanego, w postaci opinii biegłego aktuariusza. Dowód ten nie miał bowiem znaczenia dla rozstrzygnięcia z uwagi na przedmiot postępowania oraz niekwestionowanie matematycznego wyliczenia kosztów przedstawionego przez pozwaną.

Podobnie i dokumenty kosztowe przedstawione przez pozwanego nie miały znaczenia dla oceny roszczenia w postaci dokonania kontroli incydentalnej postanowień określających mechanizm wyliczenia świadczenia wykupu w razie przedterminowego rozwiązania umowy.

Aktualne wykazywanie poniesionych kosztów nieznanymi stronie w dacie zawierania umowy nie może sanować wprowadzania do umów niedozwolonych postanowień.

Pozwany nie wykazał aby ocena dowodów dokonana przez Sąd była dowolna, nielogiczna czy też niezgodna z zasadami doświadczenia życiowego. Stanowisko pozwanego zaprezentowane w apelacji co do naruszenia przepisów procesowych stanowi wyłącznie polemikę z rozstrzygnięciem i przedstawia własną ocenę materiału powielając zaprezentowane przed I Instancją zarzuty i argumenty co nie może skutkować uwzględnieniem tego zarzutu. Ocena dowodów jest również wszechstronna, a materiał zaprezentowany przez strony był wystarczający dla rozpoznania sprawy i dokonania oceny zapisów umowy pod kątem ich abuzywności.

Ponieważ jak wskazano wyżej powód wykazał wszystkie przesłanki swojego żądania powództwo zasadnie zostało uwzględnione.

Sąd Rejonowy prawidłowo wskazał, że opłata za wykup nie jest głównym świadczeniem stron sformułowanym w sposób jednoznaczny. Mając na uwadze charakter umowy trudno byłoby przyjąć, że świadczenie oferowane w przypadku przedterminowego rozwiązania umowy stanowiło jej istotny element. Ponadto utrwalony jest już w orzecznictwie pogląd, że pojęcie świadczeń głównych należy interpretować wąsko i w kierunku w razie istnienia wątpliwości takim aby zapisy umowy poddać kontroli incydentalnej (por. uchwała SN, sygn. akt 62/07 OSNC 2008/7-8/87, Prok.i Pr.-wkl. 2008/11/52, Biul.SN 2007/6/11).

Sąd Okręgowy uznaje za niezasadne również pozostałe zarzuty apelacji.

Sąd w ramach kontroli indywidualnej wzorca nie zmienił charakteru prawnego umowy. Sankcją za zastosowanie postanowień abuzywnych jest bowiem bezskuteczność tych postanowień przy czym pozostałe postanowienia umowy wiążą strony. Skoro więc pozwany nie był uprawniony z uwagi na abuzywność postanowień pomniejszać świadczenia o niezidentyfikowane w umowie koszty, wypłata świadczenia winna nastąpić bez tego „potrącenia”. Z tego względu powództwo zasługiwało na uwzględnienie. Poza zapisami niedozwolonymi umowa obowiązywała bowiem strony, a powód nie dochodził w niniejszej sprawie zwrotu wpłaconych w czasie jej trwania składek

W sprawie niniejszej nie znajdują zastosowania przepisy rachunkowe ani przepisy o działalności ubezpieczeniowej. Poddana incydentalnej kontroli umowa łącząca strony winna z całą pewnością uwzględniać charakter działalności pozwanej co nie oznacza jednak, że ubezpieczyciel może bez konsekwencji wprowadzać wzorce umowne zawierające postanowienia niedozwolone, przerzucając w sposób nieuzasadniony cały koszt prowadzonej działalności na słabszą stronę kontraktu tj. konsumenta, nie gwarantując równości stron, ekwiwalentności świadczeń, wpływu na treść umowy i wysokość kosztów.

Konkludując apelacja nie zasługuje na uwzględnienie. W sprawie niniejszej wykazane zostało, że wykładnia postanowień umowy prowadzi do wniosku, że opłata od wykupu nie stanowi głównego świadczenia stron, umowa łącząca strony miała charakter umowy mieszanej z elementami umowy ubezpieczenia mającej na celu inwestowanie kapitału, zakwestionowane postanowienia umowy zostały ponadto ujęte w sposób skomplikowany, o niejednoznacznej treści, nie zostały przy tym uzgodnione indywidualnie, sporne postanowienia kształtują prawa i obowiązki powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy powoda, w konsekwencji Sąd Rejonowy doszedł do prawidłowego wniosku, że stanowią klauzule niedozwolone spełnione zostały bowiem wszystkie przesłanki z art. 385(1) § 1 k.c. Sankcją zaś z art. 385(1) § 1 i 2 k.c. jest to, że z mocy prawa usuwa się z umowy niedozwolone postanowienie. Konsekwencją takiego usunięcia” jest stwierdzenie braku podstaw do pomniejszenia świadczenia wykupu, a skoro tak konieczność wypłaty bez pomniejszenia zgodnie z pozostałymi obowiązującymi zapisami umowy. Z tych względów roszczenie powoda zasługiwało na uwzględnienie, a apelacja nie mogła odnieść zamierzonego skutku.

Błędne jest jedynie uznanie Sądu Rejonowego, że roszczenie dochodzone w niniejszej sprawie znajduje oparcie w przepisach o nienależnym świadczeniu. Podstawą roszczenia i zasądzenia dochodzonej kwoty była umowa łącząca strony, w zakresie, w którym jej postanowienia były skuteczne. W momencie wygaśnięcia umowy pozwany winien wypłacić wartości rachunku w wysokości obliczonej stosownie do postanowień umowy i OWU za wyjątkiem postanowień niedozwolonych, tak jak uczynił to w odniesieniu do pozostałej części świadczenia. Nie zaszły zatem w niniejszej sprawie przesłanki do zastosowania art. 410 k.c. i art. 405 k.c. Ostatecznie jednak powyższe uchybienie nie mogło skutkować zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem powództwa. Uznać zatem należało, iż brak było jakichkolwiek podstaw do zatrzymania przez pozwanego spornej kwoty, która winna być wypłacona w ramach wypłaty wartości polisy zgodnie z OWU w terminach tam przewidzianych.

Mając powyższe na uwadze, wobec bezzasadności zarzutów apelacji, zarówno dotyczących prawa procesowego, jak i prawa materialnego, podlegała ona oddaleniu zgodnie z art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania w instancji odwoławczej Sąd Okręgowy rozstrzygnął zgodnie z wynikiem postępowania na podstawie art. 98 k.p.c., zasądzając od pozwanego na rzecz powoda poniesione przez niego koszty zastępstwa

procesowego w instancji odwoławczej na podstawie § 2 pkt 3 w zw. z § 10 ust.1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r. w brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia apelacji.